

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงงบประมาณทหารของไทย ในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562

ไพศาล บรรจสุวรรณ์¹

Received: August 1, 2018

Revised: April 4, 2019

Accepted: May 7, 2019

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้ตอบคำถามว่ามีตัวแปรและปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงงบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562 โดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิรายปี และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีถดถอยพหุแบบขั้นตอน ผลจากการวิจัย พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงงบประมาณทหารของไทย ได้แก่ (1) ตัวแปรงบประมาณทหารของไทยปีก่อนหน้าซึ่งเป็นปัจจัยด้านการตัดสินใจสอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่ม (Incrementalism) (2) ตัวแปรสิทธิในทางการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านการเมือง โดยแสดงให้เห็นว่าหากสิทธิในทางการเมืองของประชาชนเลวร้ายลง งบประมาณทหารไทยในสองทศวรรษกลับมีทิศทางหรือแนวโน้มเพิ่มขึ้นแบบสวนทางกัน นั่นคือ การลดลงของงบประมาณทหารสัมพันธ์กับระดับความเป็นประชาธิปไตยในแง่การเพิ่มขึ้นของสิทธิในทางการเมืองของประชาชน และ (3) ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศซึ่งเป็นตัวแปรทางด้านเศรษฐกิจซึ่งสอดคล้องกับคำอธิบายตามกฎการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะ ขณะที่ตัวแปรการรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร พบว่า ไม่ได้รับการพิจารณาเข้าสู่สมการถดถอยเนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่าจะมีความหมายสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขเชิงพรรณนาทางด้านการเมืองก็ตาม ผลการวิจัยนำไปสู่ข้อสรุปที่ว่า การพิจารณากำหนดขนาดงบประมาณทหารของไทยยังคงมีลักษณะเป็นแบบอนุรักษ์นิยม (Conservative) การเปลี่ยนแปลงในงบประมาณทหารจึงมีลักษณะเป็นการพิจารณาโดยมิได้มุ่งการกำหนดขนาดงบประมาณในแบบสมเหตุสมผล (Rational Decision Making) หากแต่เป็นการพิจารณากำหนดงบประมาณในสิ่งที่พอใช้ได้ โดยการพิจารณาจากความ

¹ คณะศิลปศาสตร์และวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตสุราษฎร์ธานี จังหวัดสุราษฎร์ธานี 84000 อีเมล: s3930201@hotmail.com

เป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Pragmatic Decision Making) เป็นสำคัญ ขณะที่ระดับความเป็นประชาธิปไตยในด้านสิทธิในการเมืองมีส่วนช่วยลดงบประมาณทหารลงได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ งบประมาณ, งบประมาณทหาร, รายจ่ายสาธารณะ

Factors Influencing Thai Military Budget in Two Decades, 2000 – 2019

Pisan Banchusuwan²

Abstract

This research article attempts to answer the questions of which variables and factors have influenced the changing levels of Thai military budget within the years of 2000 – 2019. The budgetary data in the form of time series were collected annually and then analyzed by stepwise multiple regressions. The results indicated that in accordance with the theory of incrementalism, the variables influencing the changing levels of the previous year of Thai military budget were the most affected. Additionally, the variables of political rights regarding the political factor showed a negative correlation between Thai people's political rights and the amount of Thai military budget within the years of 2000-2019. That is, when Thai people's political rights are restricted, the military budget tends to get higher. That being said, although the variable of coup d'état was included in the regression model, there were no statistical significance seen. Research results lead to conclusion that the Thai military budget is still considered to be conservative and since the budget is created on the basis of needs by considering conditions for pragmatic decision making. Changes in the size of the military budget based on rational decision cannot be estimated. In brief, the condition of political rights has significantly affected the amount of military budget.

Keywords Budget, Thai Military Budget, Public Expenditure

² Faculty of Liberal Arts and Management Sciences, Prince of Songkla University, Surat Thani Campus, Surat Thani 84000. E-mail: s3930201@hotmail.com

1. ที่มาและความสำคัญ

ในทางรัฐศาสตร์เป็นที่ทราบกันว่างบประมาณแผ่นดินมีฐานะเป็นเอกสารทางการเมืองเกี่ยวพันกับสัมพันธภาพทางอำนาจ งบประมาณแผ่นดินกับการเมืองถือเป็นสิ่งเดียวกันหรือกล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่างบประมาณแผ่นดินเป็น “หัวใจของการเมือง” (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539, น. 13) เพราะเป็นการตัดสินใจที่สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างนโยบายกับปริมาณเงินที่จะลงไปตามนโยบายนั้น อีกทั้ง การจัดทำงบประมาณเป็นเรื่องของการออกกฎหมายในรูปของพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีที่ต้องผ่านกระบวนการทางรัฐสภาซึ่งเป็นเรื่องการเมืองอย่างยิ่ง ในขณะที่การตัดสินใจที่ออกมาเป็นตัวเลขงบประมาณย่อมชี้ให้เห็นได้ว่ารัฐบาลและรัฐสภาให้ความสำคัญกับเรื่องใดเป็นหลักและเรื่องใดให้ความสำคัญเป็นลำดับรองลงไป

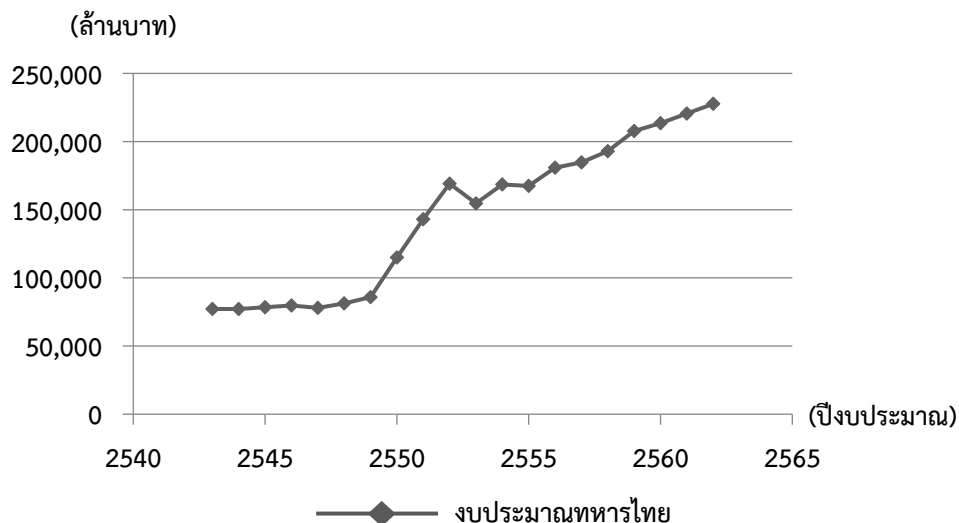
หากพิจารณาตัวเลขงบประมาณของไทยในระยะ 20 ปีของการจัดทำงบประมาณตามเอกสารงบประมาณโดยสังเขป (Budget in Brief) โดยพิจารณาตามปีงบประมาณ (fiscal year) ซึ่งเริ่มต้นปีงบประมาณก่อนปีปฏิทิน (Calendar Year) นั่นคือ นับตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม และไปสิ้นสุดปีงบประมาณในวันที่ 30 กันยายนของปีปฏิทินถัดไป เช่น ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 จะเริ่มต้นในวันที่ 1 ตุลาคม ปีปฏิทิน พ.ศ. 2561 – 30 กันยายน ปีปฏิทิน พ.ศ. 2562 ทั้งนี้ แม้ว่าปีปฏิทินจะยังไม่ถึงปี พ.ศ. 2562 แต่การจัดทำเอกสารงบประมาณได้ประมาณการและดำเนินการจัดทำไปถึงปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 แล้วในเรื่องงบประมาณของไทยนั้น ในระยะ 20 ปีงบประมาณที่ผ่านมา (นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 – 2562) งบประมาณของไทยโดยเฉลี่ยแต่ละปีเท่ากับ 1,872,255 ล้านบาท โดยงบประมาณที่รัฐบาลตัดสินใจจัดสรรให้กระทรวงต่างๆ มากที่สุด ได้แก่ กระทรวงศึกษาธิการ คิดเป็นเกือบร้อยละ 20 ของงบประมาณทั้งหมด ขณะที่กระทรวงกลาโหมนั้น รัฐบาลจัดสรรงบประมาณทางทหารโดยเฉลี่ยตลอดระยะเวลา 20 ปีที่ผ่านมาเท่ากับร้อยละ 7.7 ต่องบประมาณโดยรวมหรือโดยเฉลี่ยเท่ากับ 145,167.65 ล้านบาทต่อปี โดยที่ในปัจจุบันมีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด (ไทยพับลิก้า, 2556; เทวฤทธิ์ มณีฉาย, 2560)

หากพิจารณาแผนภาพที่ 1 ประกอบกับตารางที่ 1 จะเห็นว่า งบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับงบประมาณโดยรวมในแต่ละปี และในช่วงสองทศวรรษดังกล่าวนี้ กองทัพได้ทำรัฐประหาร/ยึดอำนาจรัฐบาลจากการเลือกตั้งจำนวน 2 ครั้ง (รัฐประหาร 19 กันยายน 2549 และรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557) เป็นที่สังเกตว่า งบประมาณทหารของไทยในปีงบประมาณภายหลังการรัฐประหาร

ทั้ง 2 ครั้ง มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หลังจากที่เคยมีแนวโน้มที่ลดลงภายหลังจากเหตุการณ์ พฤษภาทมิฬ (17 – 24 พฤษภาคม 2535) ซึ่งเป็นเหตุการณ์การขับไล่รัฐบาลเผด็จการทหารในอดีต ต่อมาในระหว่างปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 – 2546 อัตราการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณทหารอยู่ที่ระดับร้อยละ 0.17, 0.03, 1.65 และ 1.55 ตามลำดับ อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี งบประมาณทหารเพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัดจนภายหลังการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 นั่นคือ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 กระทรวงกลาโหมได้รับงบประมาณเท่ากับ 85,891.70 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงจากงบประมาณปี พ.ศ. 2548 เท่ากับร้อยละ 5.72 แต่ภายหลังการรัฐประหาร 2549 งบประมาณในปี พ.ศ. 2550 เพิ่มขึ้นจากปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 เท่ากับ 29,108.30 ล้านบาท คิดเป็นอัตราการเปลี่ยนแปลงเท่ากับร้อยละ 33.89 หรือเกือบ 6 เท่า ซึ่งถือว่าสูงมาก โดยจากข้อมูลสถิติของธนาคารโลก ชี้ว่า งบประมาณของกองทัพได้แตะถึงระดับร้อยละ 1.5 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศหรือจีดีพี (Gross Domestic Product: GDP) ในปี พ.ศ. 2551 และมีแนวโน้มพุ่งสูงเกือบถึงร้อยละ 2 ของจีดีพี ในส่วนของการรัฐประหาร 22 พฤษภาคม 2557 นั้น ภายหลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ (คสช.) เข้าควบคุมอำนาจการปกครอง จะเห็นได้ว่างบประมาณทหารได้ไต่ระดับสูงขึ้นโดยตลอด ตั้งแต่ปีงบประมาณปี พ.ศ. 2558 จำนวน 1.92 แสนล้านบาท เป็นทะเล 2.07 แสนล้านบาทในปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 แล้วขยับขึ้นเป็น 2.13 แสนล้านบาท ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2560 และล่าสุดในปีงบประมาณ พ.ศ. 2561 – 2562 งบประมาณทหารของไทยสูงถึง 2.20 และ 2.27 แสนล้านบาทตามลำดับ

การลดลงหรือเพิ่มขึ้นของงบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562 นั้นเป็นคำถามการวิจัย (Research Question) ที่สำคัญของผู้วิจัยว่าในช่วงระยะเวลาของการลดลงและ/หรือเพิ่มขึ้นตามขอบเขตของงานวิจัยนี้ มีตัวแปรและปัจจัยที่อธิบายโดยแนวคิดทฤษฎีใดบ้างที่เป็นตัวกำหนดและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในขนาดงบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562 เช่นว่านั้น

แผนภาพที่ 1 งบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543–2562

ตารางที่ 1 งบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 – 2562

หน่วย: ล้านบาท

ปีงบ	งบประมาณทหารของไทย	การเปลี่ยนแปลง		งบประมาณทหารปีก่อนหน้า	การเปลี่ยนแปลงใน GDP	สิทธิในการเมือง
		จำนวน	ร้อยละ			
543	77,194.90	127.90	0.17	77,067.00	106,700.00	2*
2544	77,217.80	22.90	0.03	77,194.90	385,000.00	2
2545	78,495.30	1,277.50	1.65	77,217.80	929,00.00	2
2546	79,714.90	1,219.60	1.55	78,495.30	-26,100.00	2
2547	77,980.70	-1,734.20	-2.18	79,714.90	674,900.00	2
2548	81,247.00	3,266.30	4.19	77,980.70	860,010.00	2
2549	85,891.70	4,644.70	5.72	81,247.00	754,790.00	2
2550	115,000.00	29,108.30	33.89	85,891.70	592,900.00	3
2551	143,000.00	28,000.00	24.35	115,000.00	599,520.00	7
2552	169,092.00	26,092.00	18.25	143,000.00	1195080.00	6
2553	154,708.70	-14,383.30	-8.51	169,092.00	-1169300.00	5
2554	168,501.80	13,793.10	8.92	154,708.70	1554260.00	5
2555	167,446.20	-1,055.60	-0.63	168,501.80	1143240.00	5

ปีงบประมาณ	งบประมาณ ทหารของ ไทย	การเปลี่ยนแปลง		งบประมาณ ทหาร ปีก่อนหน้า	การ เปลี่ยนแปลง ใน GDP	สิทธิในทาง การเมือง
		จำนวน	ร้อยละ			
2556	180,811.40	13,365.20	7.98	167,446.20	749800.00	4
2557	184,737.50	3,926.10	2.17	180,811.40	225000.00	4
2558	192,949.10	8,211.60	4.45	184,737.50	374000.00	4
2559	207,718.90	14,769.80	7.65	192,949.10	216400.00	6
2560	213,449.90	5,731.00	2.76	207,718.90	1516900.00	6
2561	220,523.70	7,073.80	3.31	213,449.90	1190000.00	6
2562	227,671.40	7,147.70	3.24	220,523.70	1526600.00	6*

ที่มา: สำนักงบประมาณ (2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562), องค์การเอกชนเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ (2561)

หมายเหตุ: * ตัวเลขคาดการณ์เนื่องจากไม่ปรากฏข้อมูล (Not Available: N/A) โดยข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิในทางการเมือง (Political Rights) ผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากองค์กรเอกชนเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ (Freedom House Organization) ระดับสิทธิในทางการเมืองมีค่าตั้งแต่ระดับ 1-7 โดยที่ตัวเลขน้อยให้ค่าระดับดีมากที่สุด นั่นคือ ค่าระดับ 1 = Best หมายถึง สิทธิทางการเมืองอยู่ในระดับดีมากที่สุด และค่าระดับ 7 = Worst หมายถึง สิทธิทางการเมืองอยู่ในระดับเลวร้ายที่สุด

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

- (1) เพื่อศึกษาถึงตัวแปรและปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดงบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562
- (2) เพื่อหาแบบจำลองที่เหมาะสมที่สามารถประมาณค่าการเปลี่ยนแปลงในงบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562

3. การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสนอคำอธิบายว่าด้วยตัวแปรและปัจจัยต่างๆ ที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงในขนาดของงบประมาณแผ่นดินนั้น แอดติลา บัลลา (Balla, 2000) และดนุวัศ สาคริก (Sagarik, 2012) ชี้ว่า มีแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหลายทฤษฎีด้วยกัน สำหรับบทความวิจัยนี้ผู้วิจัยพิจารณาจำแนกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) กลุ่มแนวคิดทฤษฎีตามแนวทางการตัดสินใจ (Decision Making Approach) ซึ่งประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจตามหลักเหตุผล

(Rational Comprehensive Decision Making Theory) และแนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่ม (Incrementalism) (2) กลุ่มแนวคิดทฤษฎีตามแนวทางการเมือง (Political Approach) ประกอบด้วยแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ แนวคิดทฤษฎีทางเลือกสาธารณะ (Public Choice Theory) การรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร (Coup d'etat & Military Rule) แนวคิดสิทธิในทางการเมือง (Political Rights) ทฤษฎีการเมืองของวัฏจักรเศรษฐกิจ (Political Business Cycle Theory) และ (3) กลุ่มแนวคิดทฤษฎีตามแนวทางเศรษฐกิจ (Economic Approach) ประกอบด้วย แนวคิดทฤษฎีที่สำคัญ ได้แก่ กฎการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะ (Law of Rising Public Expenditure) ทฤษฎีการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะของอลัน พิค็อก และแจ็ค ไวส์แมน (Peacock & Wiseman, 1961) และตัวแบบการพัฒนาการเจริญเติบโตของรายจ่ายสาธารณะ (Development Model of Public Expenditure Growth) อย่างไรก็ตาม ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยพิจารณาเลือกแนวคิดทฤษฎีที่สำคัญและเห็นว่าความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับการเพิ่มขึ้นและ/หรือลดลงของงบประมาณทหาร โดยจะใช้แนวคิดทฤษฎีที่เป็นตัวแทนของทั้ง 3 กลุ่มแนวคิดทฤษฎีที่เห็นว่ามีพลังในการอธิบายได้มากที่สุด รายละเอียดและสาระสำคัญมีดังนี้

3.1 แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่ม (Incrementalism)

แนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่มได้รับการพัฒนาขึ้นโดย อารอน วิลดาฟสกี (Wildavsky, 1964) ในงานที่ชื่อว่า The Politics of the Budgetary Process โดยวิลดาฟสกีชี้ว่ากระบวนการงบประมาณมีปัญหาและอุปสรรคที่ต้องแก้ไขหลายประการ เขาจึงเสนอว่าการกำหนดขนาดรายจ่ายสาธารณะควรได้พิจารณาครอบคลุมถึงวิธีการ (Method) และขั้นตอนการดำเนินงาน เขาชี้ให้เห็นว่าในขั้นตอนของการทำงานถ้ายังมีขั้นตอนมาก อุปสรรคปัญหาที่ไม่ได้คาดการณ์ก็จะยิ่งเพิ่มขึ้นเป็นทวีคูณ ฉะนั้น ควรจะลดจำนวนขั้นตอนลงให้น้อยที่สุดเพื่อประโยชน์ในการดำเนินงาน เพราะการดำเนินงานยิ่งสลับซับซ้อนเพียงใด โอกาสที่จะเกิดปัญหาอุปสรรคที่ไม่คาดคิดก็จะยิ่งเพิ่มขึ้นมากเท่านั้น ข้อมูลไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์ การปรับเปลี่ยนขนาดรายจ่ายแต่ละครั้งอาจกระทำแบบค่อยเป็นค่อยไป เน้นในสิ่งที่พอใช้ได้โดยพิจารณาความเป็นไปได้เป็นสิ่งสำคัญ

แนวความคิดและทฤษฎีของวิลดาฟสกีได้รับอิทธิพลทางความคิดที่สำคัญมาจากลินด์บลอม (Lindblom, 1959 as cited in Wanat, 1974, p. 1221) โดยลินด์บลอมได้เสนอแนวความคิดไว้ในปี ค.ศ. 1959 ที่เรียกว่าศาสตร์แห่งการแก้ไขดัดแปลงและปรับปรุงสิ่งที่มีอยู่เดิมในลักษณะค่อยเป็นค่อยไป (The Science of Muddling Through)

หากพิจารณาในมิติเรื่องนโยบายงบประมาณ กล่าวได้ว่า นโยบายเป็นเรื่องที่เกิดจากการดัดแปลงเพิ่มเติมหรือปรับลดจากนโยบายเดิมนั้นซึ่งเป็นวิธีการตัดสินใจรูปแบบหนึ่งที่ใช้ลักษณะความเป็นศาสตร์ (Sciences) มาช่วยทำความเข้าใจและเรียกกระบวนการตัดสินใจที่เกิดขึ้นว่า Muddling Through ซึ่งอาจแปลได้อีกความหมายว่ากระบวนการตัดสินใจแบบให้ผ่านๆ ไปอันมีลักษณะตรงกันข้ามกับกระบวนการตัดสินใจในลักษณะของกระบวนการที่มีขั้นตอนที่ชัดเจนในแบบแนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจตามหลักเหตุผล ลินด์บลอมเปรียบลักษณะดังกล่าวว่าเหมือนกับหมอที่รักษาคนไข้ โดยสังเกตอาการจากการสั่งยาเป็นชุดๆ ตามอาการโดยมิได้กำหนดเป็นสูตรตายตัวตั้งแต่วินาทีแรก (Lindblom, 1959, pp. 79-87) ลินด์บลอมเห็นว่า กระบวนการตามทฤษฎีการตัดสินใจตามหลักเหตุผลอันที่จริงแล้วไม่เคยเกิดขึ้นจริงในกระบวนการตัดสินใจของรัฐบาลเลย ในความเป็นจริงแล้วกระบวนการทางการเมืองในการกำหนดขนาดรายจ่ายสาธารณะนั้นเกิดจากการประนีประนอมผลประโยชน์ (Reconciliation of Interests) ซึ่งมีลักษณะเป็นกระบวนการที่ดำเนินไปอย่างต่อเนื่องในลักษณะลองผิดลองถูกมากกว่าการมีกฎเกณฑ์ตายตัวตามทฤษฎีการตัดสินใจที่ยึดหลักเหตุผล ลักษณะดังกล่าวอาจเรียกได้ว่าเป็นการปรับเปลี่ยนร่วมกันของผู้มีผลประโยชน์ร่วม (Partisan Mutual Adjustment) ในกรณีของการจัดทำงบประมาณทหารซึ่งเป็นผลประโยชน์ที่สำคัญของกองทัพนั้น จากการศึกษาของสุจิตบุญบังการ (2542, น. 223) ได้อธิบายถึงการจัดทำงบประมาณทหารว่า ผลประโยชน์ร่วมของกลุ่มทหารอาจแยกออกได้เป็นหลายลักษณะ ที่สำคัญคือการได้รับการสนับสนุนทั้งทางงบประมาณและเกียรติยศ ทหารจะไม่พอใจถ้างบประมาณถูกตัด แม้แต่การเพิ่มงบประมาณมากขึ้นไปเรื่อยๆ ก็จะทำให้ทหารพอใจและไม่เกิดความคับข้องใจ

สำหรับตัวแบบที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรมในการอธิบายทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่มนั้น นักวิชาการอย่างจอห์น วานัท (Wanat, 1974, p. 1222) ซึ่งเห็นด้วยกับคำอธิบายของวิลด์ฟสกีและลินด์บลอม วานัทได้เสนอตัวแบบดังปรากฏตามแผนภาพที่ 2 ดังนี้

แผนภาพที่ 2 แสดงสมการตามทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงแบบส่วนเพิ่ม

$$\text{Request}_t \geq \text{Appropriation}_{t-1} \dots\dots\dots (1)$$

$$\text{Request}_{t-1} \leq \text{Appropriation}_t \dots\dots\dots (2)$$

$$\text{Request}_t \leq \text{Appropriation}_t \dots\dots\dots (3)$$

ที่มา: Wanat, 1974, p. 1222

จากแผนภาพที่ 2 เมื่อพิจารณาตามทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่มแล้ว งบประมาณที่หน่วยงานเสนอขอมาในปีที่ t จะมีแนวโน้มมากกว่างบประมาณที่หน่วยงานนั้นๆ ได้รับจัดสรรในปีก่อน ($t-1$) เพียงเล็กน้อย และจำนวนงบประมาณที่หน่วยงานได้รับการจัดสรรในปีก่อน ($t-1$) จะน้อยกว่างบประมาณที่หน่วยงานนั้นๆ ได้รับในปีปัจจุบัน (t) เพียงเล็กน้อยเช่นเดียวกัน และสุดท้ายหน่วยงานต่างๆ มักจะได้รับอนุมัติงบประมาณน้อยกว่าที่เสนอขอมา (Davis, Dempster, & Wildavsky, 1966, pp. 529-547) การเพิ่มขึ้นของงบประมาณของหน่วยงานจึงเป็นแบบค่อยเป็นค่อยไปในลักษณะส่วนเพิ่ม

3.2 การรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหารกับสิทธิในทางการเมืองของประชาชน

สุรชาติ บำรุงสุข (2561, น. 27) ได้ให้ความเห็นต่อการขึ้นมาปกครองของรัฐบาลเผด็จการทหารผ่านการทำรัฐประหารไว้อย่างน่าสนใจว่า รัฐประหารคือเครื่องมือของกลุ่มอนุรักษ์นิยมในการปกป้องผลประโยชน์ทางชนชั้นของพวกเขา ขณะที่งบประมาณแผ่นดินย่อมเกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ทางชนชั้นที่วุ่นวายเพราะเหตุว่างบประมาณเป็น “หัวใจของการเมือง” (ชัยวัฒน์ สถาอานันท์, 2539, น. 13) การรัฐประหารส่วนใหญ่นั้นกระทำโดยทหาร และในประวัติศาสตร์การเมืองไทยนับตั้งแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาสู่ระบอบประชาธิปไตยโดยกษัตริย์อยู่ภายใต้รัฐธรรมนูญ (Constitutional Monarchy) นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2475 นั้น ราชอาณาจักรสยามหรือในเวลาต่อมาในปี พ.ศ. 2482 คือ ราชอาณาจักรไทย เป็นประเทศที่ผ่านระบอบเผด็จการทหารจำนวนมากนับโหล (อีริก แสส, สตีฟ ไวแกนด, วิล เพียร์สัน, และแมนเกซ ฮัตติคูเดอร์, 2561, น. 437) มีการทำรัฐประหารทั้งหมด 13 ครั้ง กบฏ 11 ครั้ง (ธารรงค์ เพชรเลิศอนันต์, 2561)

ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2539, น. 14) ชี้ว่าการที่รัฐบาลพลเรือนจากการเลือกตั้งถูกยึดอำนาจโดยการทำรัฐประหารจากฝ่ายกองทัพทำให้บทบาทของรัฐสภาซึ่งทำหน้าที่แทนพลเมืองต้องหยุดชะงัก แน่นอนว่าย่อมทำให้งบประมาณแผ่นดินไม่ได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร ดังจะเห็นได้จากงานวิจัยของชัยวัฒน์ สถาอานันท์ (2539) เรื่อง งบประมาณทหารของไทย ตั้งแต่ พ.ศ. 2525 – 2534 ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ชี้ว่าช่วงเวลาดังกล่าวถือได้ว่า สังคมการเมืองไทยค่อนข้างมีเสถียรภาพจากรัฐบาลพลเรือน และปลอดจากการทำรัฐประหาร แต่สภาพการณ์ดังกล่าวยุติลงเมื่อเกิดเหตุรัฐประหารครั้งที่ 11 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ที่คณะทหารในนามคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) โดยพลเอกสุนทร คงสมพงษ์ หัวหน้า รสช. ได้ยึดอำนาจจากรัฐบาลพลเรือนและก้าวขึ้นสู่อำนาจทางการเมืองอย่างไร้ความชอบธรรม ชัยวัฒน์ สถาอานันท์ ชี้ว่า ผลประการสำคัญของ

การรัฐประหารครั้งนี้คือการทิ้งบประมาณแผ่นดินปี พ.ศ. 2535 ไม่ได้ผ่านการพิจารณาของสภาผู้แทนราษฎร เนื่องจากคณะ รสช. ได้ประกาศยุบสภา และแต่งตั้งสมาชิกสภานิติบัญญัติแห่งชาติขึ้นมาจากฝ่ายทหารเพื่อพิจารณางบประมาณแผ่นดินประจำปีที่ยุบสภาเผด็จการทหารเสนอ และหากพิจารณางบประมาณแผ่นดินภายหลังการทำรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 ซึ่งเป็นการรัฐประหารครั้งที่ 12 จะเห็นได้ว่ากระทรวงกลาโหมเป็นกระทรวงที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่อเปรียบเทียบกับงบประมาณที่กระทรวงกลาโหมเคยได้รับที่ประมาณ 8 หมื่นล้านบาทในช่วงก่อนหน้านี้ แต่ภายหลังการรัฐประหาร งบประมาณแผ่นดินกลับมีจำนวนเพิ่มกว่า 2 เท่าในเวลาไม่ถึง 3 ปี (ไทยพับลิก้า, 2556)

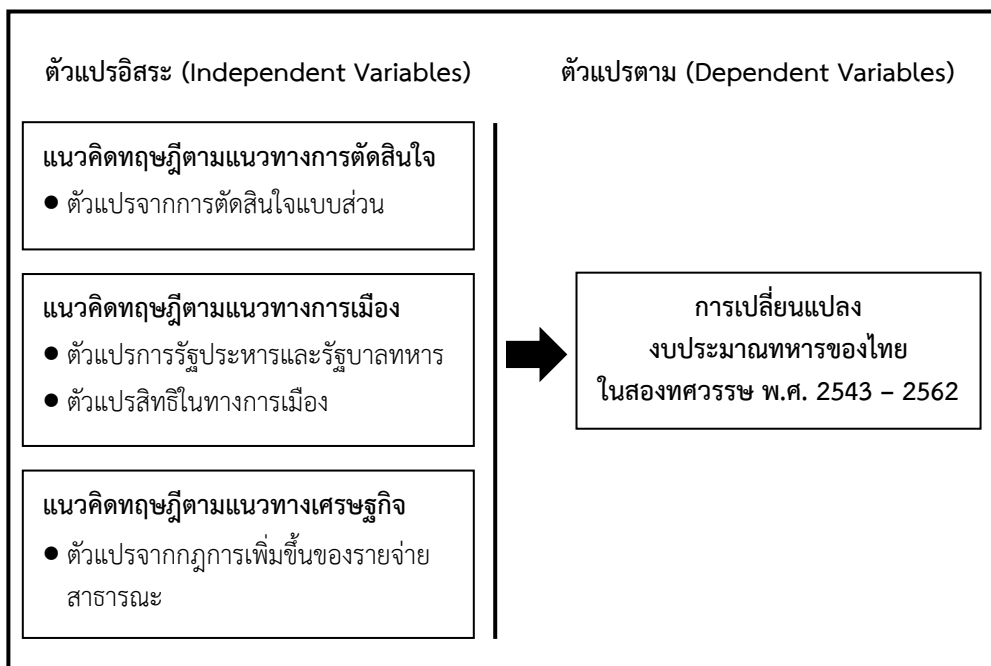
สำหรับในงานวิจัยนี้ ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมา (พ.ศ. 2543–2562) ได้เกิดเหตุการณ์รัฐประหารขึ้นจำนวน 2 ครั้ง ครั้งแรก เกิดขึ้นในช่วงทศวรรษแรก (พ.ศ. 2543–2552) นั่นคือ การรัฐประหารเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 โดยมีรัฐบาลเข้ามาบริหารประเทศรวม 6 ชุดด้วยกัน และหนึ่งในนั้นคือรัฐบาลเผด็จการทหารสมัยรัฐบาลพลเอกสุรยุทธ์ จุลานนท์ (1 ตุลาคม 2549 – 29 มกราคม 2551) และต่อจากนั้นเป็นการบริหารโดยรัฐบาลพลเรือนของนายสมัคร สุนทรเวช (29 มกราคม 2551 – 9 กันยายน 2551) รัฐบาลนายสมชาย วงศ์สวัสดิ์ (18 กันยายน 2551 – 2 ธันวาคม 2551) รัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ (17 ธันวาคม 2551 – 5 สิงหาคม 2554) เมื่อเข้าสู่ช่วงทศวรรษที่สองก็ได้เกิดรัฐประหารขึ้นเป็นครั้งที่ 2 นั่นคือ รัฐประหารเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 โดยคณะรักษาความสงบแห่งชาติ นำโดยพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชาในฐานะหัวหน้า คสช. โดยล้มรัฐบาลนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร (5 สิงหาคม 2554 – 22 พฤษภาคม 2557) อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์ (2561) ตั้งข้อสังเกตไว้อย่างน่าสนใจยิ่งว่า รัฐประหารในประเทศไทยทั้ง 13 ครั้งที่ทำสำเร็จนั้นจะเกิดขึ้นโดยเฉลี่ยทุกๆ 6 ปีครั้งต่อครั้งในรอบ 86 ปีนับแต่มีการเปลี่ยนแปลงการปกครอง การรัฐประหารและการปกครองโดยเผด็จการทหารจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมการเมืองไทยเรียกกันว่า “วงจรอุบาทว์รัฐประหารในการเมืองไทย” (The Vicious Circle of Thai Coup d'etat) (อารังศักดิ์ เพชรเลิศอนันต์, 2561, น. 4) ดังนั้น ตัวแปรของการรัฐประหารและการปกครองโดยทหารน่าจะมีความสัมพันธ์กับการเพิ่มขึ้นของงบประมาณทหาร ขณะเดียวกันภายใต้การปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหารย่อมมีส่วนทำให้ระดับสิทธิในการการเมือง (Political Rights) ของประชาชนลดลงไป เพราะเป็นระบอบการปกครองที่ไม่จำต้องเคารพในสิทธิ เสรีภาพ ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์

3.3 กฎการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะ (law of rising public expenditure)

ได้รับการพัฒนาขึ้นจากข้อเสนอของนักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันนามว่าอดอล์ฟ วากเนอร์ (Adolph Wagner, 1835-1917) โดยวากเนอร์ (Wagner, 1883, pp. 1-63 as cited in Peacock & Wiseman, 1961, pp. 16-20) พบว่า การใช้จ่ายของรัฐบาลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากความก้าวหน้าของสังคม และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจโดยแรงขับเคลื่อนจากภาครัฐกิจเอกชนและรัฐบาล ทำให้วากเนอร์สรุปเป็นกฎเรียกว่ากฎการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะ กฎดังกล่าวนี้อธิบายว่า รัฐบาลมีแนวโน้มที่จะขยายบทบาทหรือการดำเนินการของตนอย่างจริงจังและกว้างขวางมากขึ้น โดยมีข้อที่น่าสังเกตว่า การขยายตัวของบทบาทรัฐบาลในภาคส่วนต่างๆ จะขยายตัวเร็วกว่าความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้ การที่ประเทศมีการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและสังคมมากขึ้นยิ่งทำให้รัฐบาลจำเป็นต้องเข้ามาเกี่ยวข้องในมิติต่างๆ ของกระบวนการพัฒนาประเทศมากยิ่งขึ้นเช่นกัน (พงษ์ภานุ เศรษฐรินทร์, 2529, น. 198; เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2543, น. 374) ด้วยเหตุดังนั้น วากเนอร์ จึงสรุปว่า ขนาดและความสำคัญของรัฐบาลซึ่งวัดโดยงบประมาณแผ่นดินมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทั้งโดยสมบูรณ์และในสัดส่วนโดยเปรียบเทียบกับการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งเขียนในรูปสมการทางคณิตศาสตร์ได้ว่า $G = f(GDP)$ โดยที่ G ก็คือขนาดรายจ่ายสาธารณะของรัฐบาล และ f คือผลที่เกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบ

จากทฤษฎีที่ได้กล่าวมาทั้งหมดนำไปสู่การตั้งกรอบแนวคิดในการวิจัย โดยจากกรอบแนวคิดในการวิจัย (แผนภาพที่ 3) สามารถตั้งเป็นสมมติฐานในการวิจัยได้ว่า ตัวแปรอิสระ (Independent Variables: IV) ทั้งหมด 4 ตัวแปร ได้แก่ (1) ตัวแปรจากแนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่ม (2) ตัวแปรการรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร (3) ตัวแปรสิทธิในทางการเมือง และ (4) ตัวแปรจากกฎการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะ โดยที่ตัวแปรอิสระทั้งหมด 4 ตัวดังกล่าวน่าจะมีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงงบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562 ซึ่งเป็นตัวแปรตาม (Dependent Variable: DV)

แผนภาพที่ 3 กรอบแนวความคิดในการวิจัย (Conceptual Framework)

4. ระเบียบวิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัยที่ใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยใช้ข้อมูลตัวเลขทุติยภูมิ (Secondary data) รายปีเป็นหน่วยในการวิเคราะห์ (Unit of Analysis) ซึ่งเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา (Time Series Data) ตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 – 2562 รวมระยะเวลา 20 ปี โดยข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยได้มาจาก 2 แหล่ง ได้แก่ (1) ข้อมูลตัวเลขงบประมาณและตัวเลขการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศได้มาจากเอกสารงบประมาณโดยสังเขป (Budget in Brief) ของสำนักงบประมาณ และ (2) ข้อมูลตัวเลขระดับสิทธิในทางการเมือง (Political Rights) การรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหารโดยผู้วิจัยได้ข้อมูลจากองค์กรเอกชนเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ (องค์กรเอกชนเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ, 2561) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อคำนวณหาสัดส่วนความผันแปรที่ตัวแปรอิสระสามารถอธิบายตัวแปรตามที่เรียกว่าการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ในส่วนของรายละเอียดของตัวแปรและตัวชี้วัด ผู้วิจัยได้สรุปและนำเสนอไว้ในรูปแบบของตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 สรุปตัวแปรและตัวชี้วัด

ตัวแปร (Variables)	ตัวชี้วัด (Indicators)
ตัวแปรอิสระ (Independent Variables: IV)	
งบประมาณทหารของไทยในปีก่อนหน้าหรือปีที่ $t - 1$ (One-year Lagged) ใช้สัญลักษณ์ LGM	ตัวเลขงบประมาณทหารของไทยในปีก่อนหน้านับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2542 – 2561
การรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร (Coups & Military Rule) ใช้สัญลักษณ์ COUP	ตัวแปรหุ่น (Dummy Variable) โดยที่ 1 = ปีที่มีการทำรัฐประหารและ/หรือรัฐบาลทหารปกครองประเทศ และ 0 = ปีที่ไม่มีรัฐประหารและ/หรือรัฐบาลปกครองประเทศ
สิทธิทางการเมือง (Political Rights) ใช้สัญลักษณ์ POR	ระดับสิทธิทางการเมืองมีค่าตั้งแต่ระดับ 1–7 โดยที่ค่าระดับ 1 = Best หมายถึง สิทธิทางการเมืองอยู่ในระดับดีมากที่สุด และค่าระดับ 7 = Worst หมายถึง สิทธิทางการเมืองอยู่ในระดับเลวร้ายที่สุด
การเปลี่ยนแปลงในการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (GDP Change) ใช้สัญลักษณ์ GDP	ตัวเลขการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP)
ตัวแปรตาม (Dependent Variable: DV)	
งบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562 (Military Budget) ใช้สัญลักษณ์ Military	ตัวเลขงบประมาณทหารของไทย นับตั้งแต่ปีงบประมาณ พ.ศ. 2543 – 2562

งานวิจัยนี้พิจารณาใช้ตัวแปรอย่างจำกัดแต่สำคัญ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ยึดหลักประหยัด (Parsimony) ดังที่แบบบี (Babbie, 1975, pp. 29-44) ชี้ว่า ในการเลือกจำนวนตัวแปรนั้น แม้จะน้อยตัวแปร หากว่าอธิบายได้กว้างขวางและครอบคลุมก็ถือว่าเป็นสิ่งที่สมควรและเพียงพอ ขณะที่ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2527, น. 34) และสุจิตรา บุญรัตนพันธ์ (2543, น. 11-12) มีความเห็นสอดคล้องไปในทำนองเดียวกันว่า จริงอยู่เรื่องที่อยู่ในความสนใจต่อการวิจัยอาจมีสาเหตุหรือตัวแปรได้มากมาย แต่ก็ควรจะเป็นเรื่องพุ่มเพื่อยถ้าหากจะต้องระบุตัวแปรและปัจจัยที่มีอิทธิพลออกมาให้ครบ เป้าหมายที่แท้จริงของการวิจัยก็คือการสกัดหาตัวแปรและปัจจัยที่เฉพาะที่มีพลังในการอธิบายได้อย่างครอบคลุมและกว้างขวางก็ถือเป็นการเพียงพอโดยไม่จำเป็นต้องใช้ตัวแปรและปัจจัยจำนวนมาก

สำหรับแบบจำลองที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์และสมการถดถอยพหุที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างงบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562 กับบรรดาตัวแปรอิสระภายใต้กรอบทฤษฎีที่ได้ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยรูปแบบของความสัมพันธ์ตามฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ ผู้วิจัยได้ใช้สัญลักษณ์แทนตัวแปรที่กำหนด ดังนี้

$$\text{Military} = f(\text{LGM}, \text{COUP}, \text{POR}, \text{GDP})$$

จากรูปแบบฟังก์ชันทางคณิตศาสตร์ สามารถเขียนให้อยู่ในรูปของสมการถดถอยพหุได้ดังนี้

$$\text{Military} = \beta_0 + \beta_1\text{LGM} + \beta_2\text{COUP} + \beta_3\text{POR} + \beta_4\text{GDP} + e$$

เมื่อกำหนดให้

β_0 = ค่าคงที่ (constants)

$\beta_1, \dots, \beta_4$ = ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (Regression Coefficient) ของตัวแปรอิสระ

Military = งบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562

LGM = งบประมาณทหารของไทยในปีก่อนหน้า

COUP = การรัฐประหารและรัฐบาลทหาร

POR = สิทธิในการเมือง

GDP = การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ

e = ค่าความคลาดเคลื่อน (residual)

5. ผลการวิจัยและการอภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ถดถอยพหุจำเป็นต้องตรวจสอบปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระหรือภาวะร่วมเส้นตรงพหุ (Multicollinearity) ซึ่งจากผลการวิเคราะห์เมื่อพิจารณาจากตารางเมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation Matrix) (ตารางที่ 3) ไม่พบว่า ตัวแปรอิสระใดมีความสัมพันธ์กันเองตามหลักเกณฑ์ที่ว่าค่าสหสัมพันธ์ (Correlations) สูงเกินกว่า 0.75 จะถือว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับสูง (สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ และกรรณิการ์ สุขเกษม, 2536, น. 45) สำหรับข้อตกลงเบื้องต้นประการอื่นๆ พบว่า ผ่านเงื่อนไขของข้อตกลง ได้แก่ ค่าความแปรปรวนของความคลาดเคลื่อนมีค่าคงที่ในทุกค่าของตัวแปรอิสระ (Constant Variance) ค่าความคลาดเคลื่อนมีการแจกแจงแบบปกติ (Normal Distribution) และไม่มีความสัมพันธ์กันโดย

อัตโนมัติ (Autocorrelation) โดยพิจารณาจากค่า Durbin – Watson Test ถ้าหากค่าอยู่ระหว่าง 1.5–2.5 แสดงว่าค่าคลาดเคลื่อนแต่ละค่าเป็นอิสระต่อกัน (เพ็ญแข แสงแก้ว, 2544, น. 13-23; กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2545, น. 424) ซึ่งเมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ (ตารางที่ 3 และ 4) พบว่าค่า Durbin – Watson Test เท่ากับ 2.083 แสดงให้เห็นว่าไม่เกิดปัญหา Autocorrelation ทำให้ผ่านเงื่อนไขของข้อตกลง

5.1 ผลการวิจัย

ตารางที่ 3 เมตริกความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตัวแปร	Military	LGM	COUP	POR	GDP
Military	1.000	0.981**	0.539*	0.381*	0.796**
LGM		1.000	0.515*	0.305	0.707**
COUP			1.000	0.590*	0.220
POR				1.000	0.278
GDP					1.000
$\bar{X}$	145167.645	137637.425	0.400	4.250	628130.000
S.D.	55667.796	54083.713	0.502	1.773	653696.737

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$)

ตารางที่ 4 ค่าสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนโดยสรุป

ตัวแปรอิสระ	Coefficient (Beta)
(Constant)	-1056.233
LGM	0.820**
POR	0.195**
GDP	0.076**
R = 0.994 R ² = 0.988 adjusted R ² = 0.986 Durbin – Watson = 2.083	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < .005$)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$)

ผลการวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอนพบว่า งบประมาณทหารของไทยปีก่อนหน้าหรือปีที่ $t-1$ (LGM) เป็นตัวแปรลำดับแรก que เข้าสู่สมการถดถอยมีความสามารถในการอธิบายความผันแปรขนาดรายจ่ายสาธารณะด้านการศึกษาปีที่ t (Military) ได้ร้อยละ 96.2 มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ($R^2 = 0.962$, $p < 0.01$) (ตารางที่ 1.3 และ 1.4) สำหรับตัวแปรลำดับที่สองที่เข้าสู่สมการถดถอย ได้แก่ สิทธิในการเมือง (POR) โดยมีความสามารถในการอธิบายได้ร้อยละ 98.3 มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ($R^2 = 0.983$, $p < 0.01$) ตัวแปรลำดับที่สามที่ถูกนำเข้าสู่สมการถดถอย ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) โดยพบว่า มีความสามารถในการอธิบายได้ร้อยละ 98.8 มีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ($R^2 = 0.988$, $p < 0.01$) โดยเมื่อพิจารณาอำนาจการอธิบายร่วมกับตัวแปรอิสระที่เข้าสู่สมการทั้งหมดในขั้นตอนที่สามแล้ว พบว่า สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้สูงถึงร้อยละ 98.8 โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับ 0.01 ($R^2 = 0.988$, $p < 0.01$) ส่วนตัวแปรอิสระอีกหนึ่งตัวที่เหลือคือ ตัวแปรการรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร (COUP) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติและไม่ถูกนำเข้ามาสู่สมการถดถอย ทั้งนี้ เราสามารถพิจารณาขั้นตอนการเข้าสู่สมการถดถอยของแต่ละตัวแปรได้จากตารางที่ 5

จากผลการวิจัยสามารถสร้างแบบจำลองเพื่อการคาดประมาณค่าในรูปของสมการถดถอยพหุได้ ดังนี้

$$\text{Military} = -1056.233 + 0.82 \text{ LGM} + 0.195 \text{ POR} + 0.076 \text{ GDP}$$

$$(t\text{-test}) \quad (21.191)** \quad (5.078)** \quad (2.676)**$$

$$R^2 = 0.988, \text{ Adjusted } R^2 = 0.986, F = 451.631, * (p < 0.05), ** (p < 0.01)$$

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบหลายขั้นตอน

ตัวแปรอิสระ	ลำดับขั้นของสมการถดถอย		
	แบบจำลอง 1	แบบจำลอง 2	แบบจำลอง 3
LGM	(b) 1.010 (Beta) 0.981 (21.418)**	(b) 0.861 (Beta) 0.837 (18.765)**	(b) 0.844 (Beta) 0.820 (21.191)**
POR		(b) 6411.831 (Beta) 0.204 (4.582)**	(b) 6114.803 (Beta) 0.195 (5.078)**
GDP			(b) 0.006 (Beta) 0.076 (2.676)*
constant	6199.025	-591.404	-1056.233
R	0.981	0.992	0.994
R ²	0.962	0.983	0.988
adjusted R ²	0.960	0.981	0.986
F	458.749**	494.657**	451.631**
SEE	11113.116	7649.162	6553.589
Durbin – Watson 2.083			

หมายเหตุ: ค่าใน () เป็นค่า t-test ของค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ($p < 0.05$)

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$)

5.2 การอภิปรายผล

จากข้อค้นพบที่ได้จากงานวิจัยนี้ ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปรที่ได้รับการพิจารณาเข้าสู่สมการการวิเคราะห์ถดถอยพหุแบบขั้นตอน ได้แก่ ตัวแปรงบประมาณทหารไทยในปีก่อนหน้า ตัวแปรสิทธิในทางการเมือง และตัวแปรการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ สำหรับตัวแปรงบประมาณทหารไทยในปีก่อนหน้า (LGM) หรือปีที่ $t-1$ เป็นตัวแปรอิสระตัวแรกที่เข้าสู่สมการถดถอยพหุแบบขั้นตอน แสดงให้เห็นว่าตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางด้านการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่มมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการเพิ่มขึ้นและ/หรือลดลงของงบประมาณทหารไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562 ซึ่งสอดคล้องไปด้วยกันกับแนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่ม (Incrementalism)

(Wildavsky, 1964) กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงของงบประมาณทหารไทยในสองทศวรรษเกิดขึ้นภายใต้คำอธิบายของทฤษฎีแบบส่วนเพิ่มที่ว่า การเพิ่มขึ้นและ/หรือลดลงของงบประมาณทหารนั้นเกิดขึ้นจากข้อจำกัดของสถาบันกองทัพ ข้อจำกัดของเงื่อนไขเวลา สภาพการณ์ความเป็นจริงที่เกิดขึ้นจึงเป็นเรื่องของกระบวนการตัดสินใจภายในสถาบันกองทัพโดยการกำหนดขนาดงบประมาณทหารในลักษณะเปลี่ยนแปลงไปจากฐานงบประมาณในปีก่อนหน้า อีกทั้งยังมีลักษณะเป็นแบบอนุรักษ์นิยม (Conservative) การเปลี่ยนแปลงในงบประมาณทหารจึงมีลักษณะเป็นการพิจารณาโดยมิได้มุ่งการกำหนดขนาดงบประมาณในแบบสมเหตุสมผล (Rational Decision Making) หากแต่เป็นการพิจารณากำหนดงบประมาณในสิ่งที่พอใช้ได้ โดยการพิจารณาจากความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Pragmatic Decision Making) เป็นสำคัญ ผลการวิจัยสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของไพศาล บรรจสุวรรณ์ (2546) ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ และพิชิต รัชตพิบูลภพ (2559) ซึ่งพบว่าปัจจัยทางด้านการตัดสินใจที่อธิบายจากตัวแปรรายจ่ายสาธารณะปีก่อนหน้าตามทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่มมีอิทธิพลอย่างสำคัญและมีนัยสำคัญทางสถิติในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงในขนาดงบประมาณรายจ่ายเนื่องจากการพิจารณาจากสถานการณ์ความเป็นจริงในทางปฏิบัติ นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ จิลเลสปี และคณะ (Gillespie et al., 1977 as cited in Balla, 2000, p. 8) ซึ่งได้วิจัยเกี่ยวกับงบประมาณของกองทัพสหรัฐอเมริกาโดยพบว่า การเปลี่ยนแปลงในงบประมาณของกองทัพสหรัฐอเมริกานั้นเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับกระบวนการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่ม (Incremental Process) อย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับตัวแปรการรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหารนั้น (COUP) แม้ว่าตัวแปรการรัฐประหารซึ่งอยู่ภายใต้ปัจจัยทางด้านการเมืองในงานวิจัยนี้จะพบว่าตัวแปรดังกล่าวไม่ได้รับการพิจารณาเข้าสู่สมการถดถอยพหุเนื่องจากไม่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ อย่างไรก็ตาม ในมิติการวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขเชิงพรรณนาทางด้านการเมืองกลับพบว่ามีความหมายที่สำคัญ ดังปรากฏว่าในงานศึกษาของแอนดรูว์ วอล์คเกอร์ (Andrew Walker) (วอล์คเกอร์, 2553; Walker, 2010) นักวิชาการสาขามนุษยวิทยาประจำมหาวิทยาลัยแห่งชาติดูโอสเตรเลีย ซึ่งได้ทดลองจัดทำกราฟงบประมาณค่าใช้จ่ายทางด้านการทหารของรัฐบาลไทย โดยมีหน่วยคิดเป็นเปอร์เซ็นต์ของผลผลิตมวลรวมภายในประเทศ (GDP) วอล์คเกอร์ พบว่า ภายหลังเหตุการณ์พฤษภาทมิฬปี 2535 อันเป็นปฏิริยาต่อการทำรัฐประหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ปี 2534 ที่ประชาชนมีต่อฝ่ายกองทัพนั้น งบประมาณทางด้านการทหารของไทยได้มีแนวโน้มลดลงอย่างเห็นได้ชัด จากที่เคยมากกว่า 2.5 เปอร์เซ็นต์ของจีดีพี ก็ค่อยๆ ลดต่ำลง จนเหลือจำนวนน้อยกว่า 1.5 เปอร์เซ็นต์ของ

จีดีพีในปี 2549 อย่างไรก็ดี ภายหลังจากการทำรัฐประหารโดยทหารอีกครั้งเมื่อวันที่ 19 กันยายน 2549 เป็นต้นมา งบประมาณทางด้านการทหารของไทยก็หวนกลับมาเพิ่มสูงขึ้นอย่างเห็นได้ชัด สอดคล้องกับข้อมูลของสำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิกา (ThaiPublica.org) ที่ชี้ว่าภายหลังจากการรัฐประหาร 19 กันยายน 2549 งบประมาณแผ่นดินกลับมีจำนวนเพิ่มกว่า 2 เท่าในเวลาไม่ถึง 3 ปี (ไทยพับลิกา, 2556) นั่นคือ ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2549 กระทรวงกลาโหมได้รับงบประมาณ 85,891 ล้านบาท และโดยเฉพาะอย่างยิ่งในปีงบประมาณ พ.ศ. 2552 กระทรวงกลาโหมได้รับการจัดสรรงบประมาณมากถึง 169,092 ล้านบาท สำนักงบประมาณ (2542, 2543, 2544, 2545, 2546, 2547, 2548, 2549, 2550, 2551, 2552, 2553, 2554, 2555, 2556, 2557, 2558, 2559, 2560, 2561, 2562; SIPRI, 2018; Sripokangkul & Chambers, 2017, p. 8) ขณะที่ในเวลาต่อมา ภายหลังจากที่คณะรักษาความสงบแห่งชาติ เข้าควบคุมอำนาจการปกครองจากการทำรัฐประหารครั้งล่าสุดเมื่อวันที่ 22 พฤษภาคม 2557 และเริ่มจัดทำงบประมาณรายจ่ายประจำปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2558 จนถึงปัจจุบันปีงบประมาณ 2562 รวมแล้ว 5 ปีงบประมาณนั้น ปรากฏว่างบประมาณทหารสูงขึ้นทุกปี เฉลี่ยปีละเกือบหมื่นล้าน หากพิจารณาย้อนกลับไปงบประมาณปี 2557 ก่อน คสช.ยึดอำนาจ งบประมาณทหารอยู่ที่ 1.84 แสนล้านบาท (ตารางที่ 1) จากนั้นเมื่อรัฐบาล คสช. เข้ามาจัดทำงบประมาณปี 2558 ปรากฏว่างบประมาณทหารพุ่งสูงขึ้นเป็น 1.92 แสนล้านบาทหรือเกือบ 1 หมื่นล้าน ปีงบประมาณ 2559 เพิ่มต่อเนื่องเป็น 2.07 แสนล้านบาท ปีงบประมาณ 2560 ขยับเป็น 2.13 แสนล้านบาท ปีงบประมาณ 2561 ก็ยังคงมีทิศทางขาขึ้นเป็น 2.20 แสนล้านบาท และล่าสุดปีงบประมาณ 2562 งบประมาณทหารอยู่ที่ 2.27 แสนล้านบาท หรือคิดเป็น 7.57 ของงบประมาณประเทศ

อย่างไรก็ดี เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบช่วงก่อนหน้าที่รัฐบาลทหารขึ้นปกครองประเทศ ในช่วงระยะเวลาระหว่างปี พ.ศ. 2551 – 2557 ซึ่งเป็นช่วงรัฐบาลพลเรือน เราจะพบว่างบประมาณทหารกลับไม่ได้มีแนวโน้มที่ลดลงเช่นกัน ปัจจัยสำคัญจึงไม่ใช่เพราะการเป็นรัฐบาลพลเรือนหรือรัฐบาลทหารปกครองประเทศ เราอาจวิเคราะห์ได้ว่าสาเหตุสำคัญเป็นเพราะสัดส่วนงบประมาณทหารนั้นเพิ่มขึ้นตามสัดส่วนของงบประมาณกระทรวงต่างๆ ที่เพิ่มขึ้นเช่นกันอันเป็นผลมาจากงบประมาณโดยรวมของประเทศที่เพิ่มขึ้นตามบทบาทของรัฐที่ขยายตัวมากขึ้น อย่างไรก็ดี มีเพียงช่วงปีงบประมาณ 2553 สมัยรัฐบาลนายอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะเท่านั้นที่งบประมาณทหารลดลงอย่างเห็นได้ชัดเจน จึงสรุปได้ว่าในช่วงรัฐบาลพลเรือน (พ.ศ. 2551 – 2557) มีการจัดสรรงบประมาณทหารในลักษณะส่วนเพิ่มตามงบประมาณรายจ่ายปีก่อนหน้าและเพิ่มตามสัดส่วนงบประมาณแผ่นดินโดยรวมโดยขึ้นกับสถานะทางเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าที่จะเป็นเรื่องของปัจจัยที่ว่า

รัฐบาลนั้นมาจากการทำรัฐประหารหรือว่ามาจากการเลือกตั้ง/รัฐบาลพลเรือนหรือไม่ ตัวแปรการรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหารจึงไม่ได้รับการพิจารณาเข้าสู่สมการถดถอยพหุและขาดพลังในการอธิบายในเชิงตัวเลขทางสถิติ

สำหรับตัวแปรสิทธิในทางการเมือง (POR) ซึ่งเป็นตัวแปรที่สองที่เข้าสู่สมการถดถอยพหุโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อรวมกับตัวแปรงบประมาณทหารในปีก่อนหน้า (LGM) ปรากฏว่ามีอำนาจในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงงบประมาณทหารไทยในสองทศวรรษได้ถึงร้อยละ 98.3 ($R^2 = 0.983$) ผลการวิจัยสอดคล้องกับการศึกษาของสุจิต บุญบงการ (2542, น. 216, 223) ที่ยืนยันว่า การทำรัฐประหารได้ยกเลิกการมีส่วนร่วมทางการเมือง หรือไม่ก็จำกัดการสิทธิในการเมืองของประชาชนไม่ให้เป็นภัยต่อการยึดครองอำนาจและผลประโยชน์ทั้งหลายซึ่งรวมไปถึงงบประมาณทหารของเหล่าบรรดาผู้นำทหาร ในแง่จึงเท่ากับแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่า ผลประโยชน์ของกองทัพที่สะท้อนได้จากงบประมาณทหารสัมพันธ์กับสิทธิในทางการเมืองที่ลดลงไปของประชาชน นั่นคือ สิทธิในการเมืองของประชาชนที่ถูกละเมิดอย่างเลวร้ายสัมพันธ์โดยตรงกับงบประมาณทหารของไทยที่เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ในส่วนของตัวแปรตัวที่สามซึ่งเป็นตัวแปรตัวสุดท้ายในสมการถดถอยพหุแบบขั้นตอน อันได้แก่ ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) พบว่ามีความสัมพันธ์กับการเปลี่ยนแปลงในงบประมาณทหารของไทยในสองทศวรรษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเมื่อรวมกับตัวแปรทั้งหมดที่เข้าสู่สมการถดถอย ได้แก่ ตัวแปร LGM และตัวแปร POR สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงในงบประมาณทหารได้สูงถึงร้อยละ 98.80 ($R^2 = 0.988$) ซึ่งสอดคล้องและเป็นไปตามคำอธิบายของกฎการเพิ่มขึ้นของรายจ่ายสาธารณะ (Law of Rising Public Expenditure) และงานศึกษาและวิจัยที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก (เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม, 2543, น. 375; ทวีชัย สุเมธีประสิทธิ์, 2523, น. 44; มาลาธร ไกรฤกษ์, 2543) ซึ่งอธิบายว่า บทบาทในการใช้จ่ายของรัฐบาลจะขยายตัวมากขึ้นเรื่อยๆ ตามการขยายตัวและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจของประเทศซึ่งวัดจากผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ยิ่งไปกว่านั้น ผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับข้อมูลของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาสันติภาพนานาชาติแห่งกรุงสตอกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute – SIPRI) และยืนยันงานวิจัยของวิฑิต ทวีสุข (2557, น. 2–3, 32) เรื่อง พัฒนาการทางทหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยข้อมูลของ SIPRI และงานวิจัยของวิฑิต พบว่า การใช้จ่ายงบประมาณทางทหารที่เพิ่มสูงขึ้นเป็นผลจากการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 2003 – 2012 โดยงบประมาณทหารของไทยมีการปรับตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 57.9 คิดเป็นอันดับสาม

ของภูมิภาค รองจากเวียดนามและอินโดนีเซีย และในปี ค.ศ. 2017 ประเทศไทยยังคงรั้งตำแหน่งนี้ไว้เช่นเดิมโดยการตั้งงบประมาณทหารสูงเป็นอันดับสามของอาเซียน เป็นรองเพียงสิงคโปร์ และอินโดนีเซีย (กรุงเทพธุรกิจ, 2562, น. 16) ขณะที่งานวิจัยงบประมาณทหารในกลุ่มประเทศในลาตินอเมริกา นับตั้งแต่ช่วงปี ค.ศ. 1996 – 2006 ก็พบว่า ตัวแปรการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีอิทธิพลส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงในงบประมาณทหารที่เพิ่มขึ้นเช่นกัน ได้แก่ ประเทศอาเจนติน่า ชิลี โคลอมเบีย เอกวาดอร์ และเปรู (Molero, 2009)

จากข้อค้นพบดังที่ได้อภิปรายมาข้างต้นสะท้อนถึงนัยสำคัญของการศึกษากองทัพและการเมืองร่วมสมัยผ่านงบประมาณทหารในระยะเวลาสองทศวรรษ แม้ว่างบประมาณทหารจะไม่ได้มีความสัมพันธ์ในเชิงสถิติกับประเภทของรัฐบาลที่ขึ้นปกครองประเทศ ไม่ว่าจะเป็นรัฐบาลเผด็จการทหารหรือรัฐบาลพลเรือนก็ตาม แต่การที่งบประมาณทหารเพิ่มขึ้นหรือลดลงย่อมส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นหรือลดลงของงบประมาณด้านอื่นๆ ในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนตามไปด้วย ดังปรากฏว่าในพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปี 2562 กระทรวงกลาโหมได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงเป็นอันดับ 4 ในกลุ่มกระทรวง โดยมีกระทรวงที่ได้รับการจัดสรรงบประมาณสูงกว่า มีเพียงกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงการคลังเท่านั้น ขณะที่กระทรวงสาธารณสุขซึ่งควรจะได้รับงบประมาณจำนวนมากและเพียงพอต่อการยกระดับชีวิตความเป็นอยู่ด้านสุขภาพและสุขภาวะของคนไทย กลับได้รับงบประมาณน้อยกว่ากระทรวงกลาโหม ข้อเสนอเรื่องการตัดลดงบประมาณทหารจึงเป็นประเด็นสำคัญยิ่งในการถกเถียงอภิปรายทั้งในทางทฤษฎีและในทางการเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ในช่วงเวลาที่ประเทศไม่มีความจำเป็นทางด้านการศึกสงครามและความมั่นคงดังเช่นในอดีต ขณะที่ประชาชนในประเทศเผชิญกับความอดอยากยากจน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาค่าครองชีพ สุขภาพ และความเหลื่อมล้ำพิจารณาในแง่นี้ การเมืองเรื่องงบประมาณจึงเป็นเรื่องของปมปัญหาในการเลือกลำดับความสำคัญและการจัดสรรงบประมาณ ดังที่ได้กล่าวไว้ในตอนต้นของบทความว่างบประมาณคือหัวใจของการเมืองในแง่ที่ว่า จะจัดสรรโดยให้ความสำคัญกับเรื่องใดก่อนเรื่องอื่นนั่นเอง

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

6.1 บทสรุป

จากผลการวิจัยสรุปได้ว่า ตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางด้านการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่ม มีอิทธิพลมากที่สุดต่อการเพิ่มขึ้นและ/หรือลดลงของงบประมาณทหารไทยในสองทศวรรษ พ.ศ. 2543 – 2562 นั่นคือ ตัวแปรงบประมาณทหารไทยในปีก่อนหน้าหรือปีที่ $t-1$ ซึ่งสอดคล้องไปด้วยกันกับแนวคิดทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงแก้ไขจากของเดิมหรือทฤษฎีแบบส่วนเพิ่ม (Incrementalism) นั่นเอง นอกจากนี้ ตัวแปรที่มีอิทธิพลส่งต่อการเพิ่มขึ้นและ/หรือลดลงของงบประมาณทหารที่เข้าสู่สมการถดถอยพหุอีก 2 ตัวแปรที่สำคัญ ได้แก่ ตัวแปรสิทธิในทางการเมือง (Political Rights) ซึ่งอยู่ภายใต้ปัจจัยทางด้านการเมืองโดยแสดงให้เห็นว่าหากสิทธิในทางการเมืองของประชาชนเลวร้ายลง งบประมาณทหารไทยมีทิศทางหรือแนวโน้มเพิ่มขึ้นแบบสวนทางกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และตัวแปรการเปลี่ยนแปลงในผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ซึ่งเป็นตัวแปรภายใต้ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ในขณะที่ตัวแปรการรัฐประหารและการปกครองโดยรัฐบาลเผด็จการทหาร (Coup d'etat & Military Rule) ไม่ได้รับการพิจารณาเข้าสู่สมการถดถอยพหุเนื่องจากไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แม้ว่าจะมีความหมายสำคัญในการวิเคราะห์ข้อมูลตัวเลขเชิงพรรณนาทางด้านการเมืองก็ตาม

6.2 ข้อเสนอแนะ

(1) ข้อเสนอแนะในเชิงวิชาการและการวิจัยในอนาคต งบประมาณทหารของไทยปีก่อนหน้าซึ่งเป็นปัจจัยด้านการตัดสินใจสอดคล้องกับทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่ม (Incrementalism) การพิจารณากำหนดขนาดงบประมาณทหารของไทยยังคงมีลักษณะเป็นแบบอนุรักษนิยม (Conservative) การเปลี่ยนแปลงในงบประมาณทหารจึงมีลักษณะเป็นการพิจารณาโดยมิได้มุ่งการกำหนดขนาดงบประมาณในแบบสมเหตุสมผล (Rational Decision Making) นักวิชาการผู้ที่สนใจการวิจัยในเรื่องการเปลี่ยนแปลงของงบประมาณด้านอื่นๆ ในอนาคต จึงควรนำแนวคิดทฤษฎีการตัดสินใจแบบส่วนเพิ่มเข้ามาพิจารณาปรับใช้ เพราะมีพลังในการอธิบายสูง อีกทั้งยังเน้นการพิจารณากำหนดงบประมาณในสิ่งที่พอใช้ได้โดยการพิจารณาจากความเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ (Pragmatic Decision Making) เป็นสำคัญ

(2) ข้อเสนอแนะในเชิงปฏิบัติต่อรัฐบาล สิทธิในทางการเมืองซึ่งเป็นปัจจัยทางด้านการเมืองที่สำคัญ สิทธิในทางการเมืองที่เพิ่มขึ้นสัมพันธ์กับงบประมาณทหารที่ลดน้อยลง แต่ในสถานการณ์ช่วงสองทศวรรษในงานวิจัยนี้พบว่าสิทธิในทางการเมืองลดลงอย่างสำคัญเกี่ยวโยงสืบเนื่องกับการรัฐประหารที่เกิดขึ้นสองครั้ง ขณะที่สังคมการเมืองเข้าสู่ช่วงสันติ

มากกว่าที่จะเป็นภาวะสงคราม รัฐบาลควรตัดลดงบประมาณทหารลงโดยเพิ่มงบประมาณในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชนในด้านอื่นๆ เช่น ด้านสาธารณสุขสวัสดิการสังคม เป็นต้น ในขณะเดียวกันควรส่งเสริมสิทธิในทางการเมืองของประชาชนให้เพิ่มมากขึ้น พร้อมๆ กับการเคารพและยึดในหลักการประชาธิปไตย ทหารควรเคารพสิทธิในทางการเมืองที่พึงมีของประชาชน โดยไม่ล้ำเส้นและละเมิดกติกาประชาธิปไตยด้วยการรัฐประหาร เป็นกองทัพและทหารประชาธิปไตยภายใต้รัฐบาลพลเรือน อีกทั้งพึงตระหนักด้วยว่าการลดลงของงบประมาณทหารสัมพันธ์กับระดับความเป็นประชาธิปไตยในแง่การเพิ่มขึ้นของสิทธิในทางการเมืองของประชาชน ดังปรากฏตามข้อค้นพบในงานวิจัยนี้

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

- กรุงเทพมหานคร. (2562). *งบกลาโหมยุค คสช. พุ่งติดท็อปโฟร์*, น. 13-16.
- กัลยา วาณิชย์บัญชา. (2545). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล*. กรุงเทพฯ: ซี.เค. แอนด์ เอส. โฟโต้สตูดิโอ.
- เกริกเกียรติ พิพัฒน์เสรีธรรม. (2543). *การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ชัยวัฒน์ สถาอานันท์. (2539). *งบประมาณทหารไทย 2525 – 2534 วิสัยทัศน์และความคิดเชิงนโยบาย*. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, และพิชิต รัชตพิบูลภพ. (2559). การจัดสรรของงบประมาณรายจ่ายระดับกรมของรัฐบาลไทย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 10(3), 227-244.
- ทวีชัย สุเมธีประสิทธิ์. (2523). *การขาดดุลรัฐบาลและกระบวนการเงินเพื่อในประเทศไทย*. (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เทวฤทธิ์ มณีฉาย. (2560). 15 ปีงบฯ กลาโหม จาก 7.85 หมื่นล้าน สู่ 2.22 แสนล้าน พุ่งต่อเนื่องหลังรัฐประหาร 49. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2561, จาก <https://prachatai.com/journal/2017/06/71901>
- ไทยพับลิก้า. (2556). *เปิดงบประมาณกองทัพไทย ยุทธศาสตร์ปี 2020 หวันพุ่งอีก 2 เท่า*. สืบค้นเมื่อ 4 กรกฎาคม 2561, จาก <https://thaipublica.org/2013/02/Thailand-military-budget-2020/>

- চারঙ্গী পেচরলেকোনন্ত. (2561). “ข้ออ้าง” การปฏิบัติ-รัฐประหารในการเมืองไทยสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: มูลนิธิโครงการตำราสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์.
- ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์. (2527). การวิเคราะห์เส้นโยงทางสังคมและพฤติกรรมศาสตร์. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- พงษ์พานุ เสวตรุนทร์. (2529). รายงานของรัฐบาล. เอกสารการสอนชุดวิชาเศรษฐศาสตร์สาธารณะ. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์. นนทบุรี: ฝ่ายการพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- เพ็ญแข แสงแก้ว. (2544). สถิติเพื่อการวิจัยโดยใช้คอมพิวเตอร์. กรุงเทพฯ: ฟันนี่พับบลิชซิง.
- ไพศาล บรรจสุวรรณ์. (2546). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงระดับรายจ่ายสาธารณะด้านการศึกษาของรัฐบาลไทย พ.ศ. 2525 – 2544. (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต), สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- มาลาธร ไกรฤกษ์. (2543). ปัจจัยกำหนดการใช้จ่ายของรัฐบาล. (วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต), มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วอล์คเกอร์, แอนดรูว์. (2553). นักวิชาการออสเตรเลียทดลองทำกราฟงบประมาณรายจ่ายกองทัพไทย ชี้อายุ 49 ตัวเลขพุ่งพรวด. สืบค้นเมื่อ 3 กรกฎาคม 2561, จาก <http://downmerng.blogspot.com/2010/09/49.html>
- วิฑิต ทวีสุข. (2557). พัฒนาการทางทหารในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. *จุลสารความมั่นคงศึกษา* ฉบับที่ 150. สุรชาติ บำรุงสุข, บรรณาธิการ. กรุงเทพฯ: สแควร์ ปริ้นซ์.
- สำนักงบประมาณ. (2542). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2543). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2543. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2544). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2544. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2545). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2545. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2546). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2546. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี.
- _____. (2547). งบประมาณโดยสังเขป ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2547. กรุงเทพฯ: สำนักงบประมาณ สำนักนายกรัฐมนตรี.

- [illegible]

- สุจิต บัญบงการ. (2542). *การพัฒนาทางการเมืองของไทย: ปฏิสัมพันธ์ระหว่างทหาร สถาบันทางการเมือง และการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุจิตรา บุญรัตน์. (2543). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, และกรรณิการ์ สุขเกษม. (2536). *การวิเคราะห์การถดถอย: แนวคิดวิธีการและการประยุกต์ใช้*. กรุงเทพฯ: เลี่ยงเชียง.
- สุชาติ บำรุงสุข. (2561). *รัฐและอุดมการณ์ทหารในลาตินอเมริกา*. กรุงเทพฯ: พารากราฟ.
- องค์กรเอกชนเพื่อประชาธิปไตยและสิทธิเสรีภาพ. (2561). *Freedom House: Thailand*. สืบค้นเมื่อ 5 กรกฎาคม 2561, จาก <https://freedomhouse.org/report/freedom-world/2001/thailand>
- อีริก แอส, สตีฟ ไวกานด์, วิล เพียร์สัน, และแมนเกษ ฮัตติคูเดอร์. (2561). *ประวัติศาสตร์โลกฉบับไม่่ง่วง [The Mental Floss History of the World]* (สุวิชา จันทร, ผู้แปล). กรุงเทพฯ: a book.

ภาษาอังกฤษ

- Babbie, E. R. (1975). *The Practice of Social Research*. Belmont: Wadsworth Publishing Co., Inc.
- Balla, A. (2000). *Factors Influencing Defense Expenditures – A Hungarian Perspective*. (Master's thesis), Naval Postgraduate School.
- Davis, O. A., Dempster, M. A. H., & Wildavsky, A. B. (1966). A Theory of the Budgetary Process. *American Political Science Review*, 60(3), 529–547.
- Lindblom, C. E. (1959). The Science of Muddling Through. *Public Administration Review*, 19(1), 79–87.
- Molero, L. N. (2009). Factors Affecting Increasing Military Expenditures in Latin America, 1996 – 2006. *Indiana Journal of Political Science*, Winter 2008/2009, 52-58.
- Peacock, A. T., & Wiseman, J. (1961). *The Growth of Public Expenditure in the United Kingdom*. Princeton: Princeton University Press.

- Sagarik, D. (2012). *The Analysis of the Determinant of Education Expenditures in Thailand*. (Doctoral dissertation), National Institute of Development Administration.
- SIPRI. (2018). *SIPRI Military Expenditures Database*. Stockholm International Peace Research Institute. Retrieved July 9, 2018, from <https://www.sipri.org/>
- Sripokangkul, S., & Chambers, P. (2017). Returning Soldiers to the Barracks: Military Reform as the Crucial First Step in Democratizing Thailand. *Social Science & Humanities*, 25(1), 1–20.
- Walker, A. (2010). *New Mandala: Thailand's Hungry Military*. Retrieved July 3, 2018, from <http://www.newmandala.org/thailands-hungry-military/>
- Wanat, J. (1974). Base of Budgetary Incrementalism. *American Political Science Review*, 68(3), 1221–1228.
- Wildavsky, A. B. (1964). *The Politics of the Budgetary Process*. Boston: Little, Brown and Co.